

Campanades

FILA CULTURAL. Inspirant-se en l'estada d'Orson Wells a Cardona, amb motiu del rodatge de "Campanades a mitjanit", l'escriptor Manuel Quinto ha escrit aquest relat per als lectors del Pou i el dibuixant Gabriel Villegas n'ha fet la il·lustració.

Il·lustració: Gabriel Villegas.

Fa un dia rúfol. La immensa còrpora del gran director americà Orson Welles baixa del castell cap a la vila de Cardona, un dijous al migdia. A la nau central de la col·legiata de Sant Vicenç, els seus ajudants, contents d'estar lluny dels ulls burxadors del mestre, preparen una escena amb John Gielgud fent d'Enric IV i el trapella d'en Keith Baxter com el seu fill, el príncep Hal, en l'esplèndid patchwork shakesperiana que s'està convertint en "Campanades a mitjanit". L'Orson està fart dels antulls de l'infatuat Gielgud, tot un sir per més fanfara. No suporta els seus deliris de grandesa. D'altra banda, se sent corprès per uns símptomes de por escènica, i no vol que li passi com davant d'en John Huston, quan va declamar amb entrebancs el sermó del Pare Mapple a l'inici de "Moby Dick".

Sense destorb, arriba a la plaça del Mercat. Els cardonins ja s'han acostumat a veure'l i li tenen un cert respecte, tan alt i gros, cofat amb un Stetson d'ala ampla i fumant un llarg havà Churchill de "Romeo y Julieta". Els passants se'l miren de lluny, alguns fins i tot li dediquen un tímid somriure, però no s'apropen a demanar-li res. És un personatge massa famós, inabastable, que fa servir una veuarra en anglès i ha estat casat amb la Gilda.

S'asseu a la taula d'un bar sota les voltes, cara a la vall, i demana al cambrer un Punt e Mes, el gloriós aperitiu de Carpano, que va tastar quan rodava "Othelo" a Venècia i no l'ha pogut deixar des de llavors. Mentre fa girar l'esplèndid cigar entre els llavis, descobreix la presència d'un homenet davant seu, que l'està mirant amb atenció. Calb, mal afaitat, vestit pobrament. La màniga esquerra de la jaqueta va buida i doblada a l'espatlla amb un imperdible, els pantalons li fan bosses i la camisa se li esfilagarsa al coll i als punys. Welles s'adona que, en realitat, aquell home està sotjant el cigar i obrint les narius al deliciós flaire que desprèn.

Welles el saluda amb la mà i l'home se li atansa un parell de passes i diu en un anglès espavilat: «Si us plau, no llenceu el puro!». Welles, satisfet de poder parlar amb aquella curiosa persona sense el recurs al castellà, l'invita a seure al seu costat i demana un altre Punt e Mes per a ell. Després, es treu l'estoig de pell amb els cigars i n'hi ofereix un. El convidat se'l posa amb molta cura a la butxaqueta del pit per no trencar-lo. «Me'l fumaré diumenge», diu amb espurneig d'agraïment als ulls. Welles el fa xerrar, amb aquell clima de confiança que sap crear al seu voltant.

El company es diu Norbert, va néixer a la Franja i es va fer mestre de poble. Quan va venir la guerra civil es va haver d'afiliar a la CNT, com tothom de l'ofici. No li va costar gaire de fer-ho, perquè li agradaven els ideals anarquistes de la fraternitat, la solidaritat, el poder assembleari i la llibertat que s'obrien a la vida individual i social. Van venir els nacionals i el van fer fora de l'escola. Un veí que li tenia tírria aneu a saber per què el va acusar de què sé jo i el van tancar a la presó, d'on va sortir per anar a picar pedra al Valle de los Caidos. Allí va patir l'accident que li va costar perdre el braç i anar una mica coix de la cama esquerra. Després ha tornat a Cardona, fa de sagristà per quatre rals i canta àries de sarsuela cada dissabte al café d'en Cucamolla.

Orson Welles el convida a sopar amb tota la trepa del rodatge aquella mateixa nit. S'hi presenta net i raspallat. L'asseuen al final d'una taula llarga i li serveixen un estofat amb pèsols i patates, massa temps que no n'ha tastat. El seu veí, un escocès rialler, que es fa dir William Wallace i ningú no coneix com se diu de veritat, li aboca el vi negre de Falset amb generositat. Aviat enceten una conversa amb entrebancs. S'assabenta que en William va ser un dels que va desembarcar a Normandia sense gaites, i una bala nazi li va arrencar mitja orella,

Al cap d'un hora, el Norbert se sent feliç, surant en un núvol de cotó fluix. A la sobretaula, l'Orson Welles fa un número de màgia amb la Marina Vlady. Norbert no havia vist mai una dona tan guapa, rossa, ulls eslaus ametllats. Un parell de cardonins que ajuden a la producció li demanen que canti alguna cosa. Ell s'aixeca, es frega els llavis amb el tovalló i canta l'ària de Rafael a "La Dolorosa", amb tant de sentiment que a la Marina Vlady, que no entén res de la lletra, se li humitegen els ulls. Quan acaba, l'auditori es posa dret i aplaudeix amb ganes. Welles li regala tot l'estoig de pell amb quatre havans. En Norbert torna al cau de la Coromina, havent escoltat les campanes de mitjanit a la cort dels reis d'Anglaterra.

Anys després, postrat al llit de l'asil de les monges que l'han acollit quan no s'ha pogut valer per si mateix, el Norbert explica a sor Empar, que vetlla la seva agonia:

? Jo vaig ser amic de l'Orson Welles quan va venir a Cardona a fer una pel·lícula del Shakespeare. Era un home enorme, un gegant. Li vaig cantar una cançó que li va agradar tant que em va regalar aquest estoig de pell?

Malda per arribar a la tauleta de nit, però el moble és a la banda del braç que li manca i no pot aconseguir-ho. Un llarg sospir i busca la son. Entra la mare superiora. Sor Empar gira el cap i pregunta:

? Ai! Sempre em parla d'Orson Welles? Qui era Orson Welles?